

Orientering om Barnevernsreformen

Saksbehandler: Monica Berge-Tukh

Saksnr.: 21/01540-1

Behandlingsrekkefølge

Møtedato

Hovedutvalg for helse og sosial

Hovedutvalg for oppvekst og kultur

Ungdomsrådet

Råd for personer med funksjonsnedsettelse

26.05.2021

Møtet 25.5. avlyst

Kommunedirektørens innstilling:

Saken tas til orientering

Ås, 10.05.2021

Trine Christensen
kommunedirektør

Tove Kreppen Jørgensen
kommunalsjef

Avgjørelsesmyndighet:

Hovedutvalget for helse og sosial

Behandlingsrekkefølge:

Ungdomsrådet

Råd for personer med funksjonsnedsettelse

Hovedutvalget for helse og sosial

Hovedutvalget for oppvekst og kultur

Vedlegg:

Ingen

Øvrige relevante dokumenter som ligger i saken:

Ingen

Saksutredning:

Sammendrag:

Barnevernsreformen, også kalt oppvekstreformen, har vært varslet over lang tid og trer i kraft fra 01.01.2022. Hovedmålet med reformen er at barn og familier skal få den hjelpen de trenger på et så tidlig tidspunkt som mulig. Reformen regulerer først og fremst barnevernsområdet, men de langsiktige målene i reformen nås gjennom å styrke tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren i kommunen. Økt tverrfaglig samhandling mellom de ulike kommunale tjenestene og nivåene blir særlig viktig.

Barnevernsreformen gir mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet både gjennom en oppgaveoverføring fra staten til kommunen og ved økt økonomisk ansvar. Intensjonen med barnevernsreformen fra statens side er å gi kommunene incentiver og muligheter til mer forebygging og mer samarbeid på tvers av tjenester. Selv om reformen først og fremst regulerer barnevernet, er det enighet om at målene best oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren.

Økt ansvar skal bidra til at forebygging får større oppmerksomhet i kommunene. Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som vil spare kommunen for belastninger senere. Endringene skal samlet sett gi et bedre barnevern, slik at flest mulig barn kan få tilpasset hjelp innenfor de ressursene barnevernet og kommunen til enhver tid disponerer. Økt økonomisk ansvar vil bli kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet.

Fakta i saken:

Barnevernsreformen trer i kraft 1.1. 2022, og gir kommunene et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Et av målene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging. Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, er en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere. Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet i kommunen

I det følgende vil de endringene som direkte berører kommunen/barneverntjenesten beskrives:

1. Kommunene får et økt finansieringsansvar for barnevernstiltak
Det blir økte kommunale egenandeler for bruk av spesialiserte hjelpetiltak, spesialiserte fosterhjem, institusjon og akuttiltak.
2. Kommunene får økt faglig og økonomisk ansvar for fosterhjem

Ås kommune

Refusjonsordningen avvikles, og kommunen får fullt finansieringsansvar for ordinære fosterhjem. Det vil si at Bufetats betalingsansvar for det som overstiger kommunens egenandel oppheves. Kommunene kompenseres gjennom en økning i rammetilskuddet når reformen trer i kraft.

3. Kommunen får et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem

I dag tilbyr Bufetat gruppeveiledning til alle fosterhjem det første året etter at barnet har flyttet inn i fosterhjemmet.

4. Lovfestet kommunal plikt til å alltid søke etter fosterhjem i barnets familie og nære nettverk

Barnevernstjenesten skal ved slike vurderinger legge til rette for bruk av verktøy og metoder for nettverksinvolvering. Bufetat har bistandsplikt og skal bistå kommunene med å skaffe fosterhjem når kommunene har vurdert at det ikke er mulig å finne fosterhjem i slekt og nettverk.

5. Statens spesialiserte tilbud blir tydeliggjort i loven

Som følge av barnevernsreformen blir det lovfestet at Bufetat kan tilby fosterhjem til barn med særskilte behov – såkalte spesialiserte fosterhjem. Spesialiserte fosterhjem skal i praksis være aktuelt som alternativ til institusjon. Kommunene skal på samme måte som i dag betale en egenandel for spesialiserte fosterhjem. Egenandelen blir høyere enn den er i dag, men kommunen vet ikke hvor høy den blir

6. Krav om årlig tilstandsrapport om barnevernet til kommunestyret

Det innføres krav om årlig rapportering om barnevernet til kommunestyret. Formålet er at den politiske ledelsen skal få god kunnskap om tilstanden i egen barnevernstjeneste og kvaliteten i arbeidet som gjøres.

7. Overføring av finansieringsansvar til kommunene

Kommunen får fullt finansieringsansvar for fosterhjem og ikke refundert det som overstiger egenandelen.

8. Økte kostnader og egen drift av tiltak

Bufetat vil fortsette å tilby kommunene hjelpetiltaket MST (Multisystemisk terapi), et omfattende atferdstiltak rettet mot ungdom som står i fare for å bli plassert på atferdsinstitusjon. Tiltaket koster kommunen i dag kr. 17000,- i egenandel per måned over seks måneder. Det er foreløpig uklart hvor mye egenandelen vil øke fra 2022. Bufetat slutter å tilby PMTO, atferdstiltak for barn 3-12 år. Dette bygges ned gradvis, i takt med at kommunen øker sin egen kompetanse.

9. Ny barnevernlov

I Prop 133 L 2020-2021; «*Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven*», foreslås det endringer til nye barnevernlov. De foreslåtte endringene gir loven en ny oppbygning, samt en del presiseringer og endringer. I sammenheng med barnevernsreformen er det viktig å merke seg at i forslag til ny barnevernlov presiseres tidlig innsats og forebygging som en sentral kommunal oppgave og at det skal inn i et system. I kapittel 15 fremkommer det hva kommunen som helhet skal ha ansvaret for og hva barneverntjenesten skal ha særlig ansvar for. Kommunens vil ha ansvaret for tidlig innsats og

Ås kommune

forebygging i hele oppvekstsektoren. Barneverntjenesten skal fortsatt ha ansvar for å gi hjelp, omsorg og beskyttelse når det er nødvendig på grunn av barnets omsorgssituasjon eller atferd.

En oppvekstreform som berører mange tjenester i kommunen

Statsforvalter, Bufdir og nabokommunene har vært gode samarbeidspartnere i prosessen så langt. Internt i Ås kommune har barnevernsreformen, med sitt store fokus på forebyggende innstas, medført at forberedelsene har foregått og foregår på hele barne- og ungefeltet, samt opp mot de kommunale tjenestene som samhandler med foreldrene. Hovedgrepene som har blitt iverksatt er følgende:

1. Omorganisering av barneverntjenesten

Barneverntjenesten er i dag organisert i team, herunder et eget fosterhjemsteam. Videre er det opprettet et ressursteam som utfører alle tiltak for barneverntjenesten. Barneverntjenesten jobber aktivt med å finne fosterhjem i barnets nettverk.

2. Bedre tverrfaglig innsats (BTI)

Kommunen har søkt og fått midler til å utvikle og implementere samhandlingsmodellen BTI, <http://tidliginnsats.forebygging.no/Aktuelle-innsater/BTI/>. Her er fokuset på tidlig innsats overfor barn og unge i risiko, samt bedre samhandling og koordinering av innsatsen til kommunen. Får kompetanseheving gjennom R-Bup og KoRus som en del av prosjektet.

3. Tidlig innsats for barn i risiko (Tibir)

Kommunen har inngått et forpliktende samarbeid med Nasjonalt utviklingscenter for barne og unge, <https://www.nubu.no/>. I dette samarbeidet får kommunen kompetanseheving innenfor Parent Management Training (PMTO), som er det tiltak som har best effekt til å bistå forelder som strever med rammer og grenser. Dette tiltaket kan også kjøpes fra staten.

Vurdering av saken

1. Økonomiske konsekvenser:

Ås kommune vil få økte økonomiske rammer via økt rammetilskudd. Midlene er ikke øremerket, men vil inngå i kommunes øvrige ramme. Størrelsen på rammen som overføres vil ta utgangspunkt i dagens måte å tildele midler på. Hvor mye staten skal fordele ut til alle kommunene er ikke fastsatt.

I mai 2021 kommer kommuneproposisjon som vil gi nærmere føringer for de økonomiske rammene kommunene vil få, både hva gjelder inntekter og utgifter på barnevernområdet. De endelige økonomiske rammene vil ikke foreligge før statsbudsjettet for 2022 legges frem.

Barnevernsreformen/oppvekstreformen vil ha en betydelig kostnadsside for Ås kommune.

Ås kommune

Barneverntjenesten

- Fra oktober 2021 økes bemanningsressursen pga oppgaveoverføring fra staten, særlig på fosterhjem med to stillinger til en kostnad på 1,6 millioner pr år, inkl. sosiale utgifter
- Øremerkede tilskuddsmidler til kommunalt barnevern fra Statsforvalteren innlemmes i kommunens rammetilskudd. Pr nå et tilskudd på kr 3, 4 millioner pr år.
- Bortfall av refusjon til ordinære fosterhjem. For 2020 utgjorde dette kr 860 000.
- Egenandel på institusjonsplasser skal økes. I dag er egenandelen på ca 2 500 kr pr døgn, noe som utgjør ca kr 900 000 pr år. Hva som blir egenandelen fra 2022 er usikkert, men de foreløpige føringene er at egenandelen vil være en prosentsats av faktisk døgnpris, som kan variere fra ca kr 8000 til kr 25 000. Ved en egenandel på eksempelvis 40 % vil da kommunens utgifter utgjøre mellom kr 3 200 til kr 10 000 pr døgn.
- I dag bor seks av Ås kommunes barn på institusjon. Dette koster Ås kommune i 2021 ca kr 5, 4 millioner. Kostnaden for 2022 vil øke betydelig.
- Alle statlige spesialiserte hjelpetiltak, som blant annet MST, får økt egenandel. I dag koster dette kr 18.000 pr md. Kostnad egenandel for 2022 er usikker.

I tillegg til økte kostnader på barnevern vil reformen påvirke andre forebyggende kommunale tjenester som:

- Helse- og sosialfaglige ressurser i barnehage og skole
- Ressursene i Barne- og ungdomsteamet
- Kompetanseheving

En eventuell styrking på disse områdene må vurderes i forbindelse med HP 2022.

2. Alternativer:

Kommunen er pålagt å følge barnevernloven og de føringer lovverket gir, herunder de oppgaver som medfølger.

Velger man å ikke legge inn de ressurser og kostnader som er synliggjort i forbindelse med innføring av reformen innenfor barnevern og forebyggende tjenester vil dette kunne gi konsekvenser ved at barn følges opp senere i forløpet enn hva behovet tilsier.

Kommunen har tatt grep for å fange opp barna så tidlig som mulig (BTI) med utgangspunkt i trykket man har i dag på dette område.

Det er en langt større kostnad for barnet og familien å få hjelp sent i en krevende situasjon enn så tidlig som mulig.

Om antall bekymringsmeldinger øker, fordi det er for få ressurser til å fange opp barna tidlig i et bekymringsfullt løp, vil kostnadene til barneverntjenesten øke ytterligere.

3. Konklusjon med begrunnelse:

Den nye barnevernsreformen trer i kraft 01.01.21. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren i kommunene. Samlet sett er barnevernsreformen i praksis en oppvekstreform, hvor kommunen vil måtte tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer, samt styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren.

Det finnes mye kunnskap om hvilke barn og unge som er i risikogrupperne for utenforskap. I møte med disse barn og unge er det all grunn til å være særlig oppmerksom, ta uroen for de barna på alvor og handle deretter. Barn og unge i risiko finner vi blant annet av barn i lavinntektsfamilier, i familier med førstegenerasjons innvandrerforeldre, barn med foreldre som er rusavhengige eller alvorlig psykisk syke, barn med egen sårbarhet som adferdsvansker, angst og depresjoner, blant ungdommer med et bekymringsfullt høyt fravær og blant de som dropper ut av videregående skole.

Uten at barna i disse familiene blir oppdaget og forebyggende tiltak og tidlig innsats satt inn, øker sannsynligheten for at disse barna blir overrepresentert i barnevernet, helseinstitusjonene, som stønadsmottakere og fengslene. Det er det knyttet en høy kostnad til. For eksempel koster et omsorgstiltak i barnevernet 1,5 millioner kroner pr barn pr år med dagens nivå, etter 2021 vil denne summen øke. Hjelpetiltak gitt av barnevernstjenesten koster i gjennomsnitt 106 000 pr barn pr år. Et liggedøgn pr ungdom i ungdomspsykiatrien koster 20.000 kroner. I tillegg kommer kostnaden ved at utenforskap ikke gir skatteinntekter til fellesskapet. De mulige samfunnsøkonomiske besparelsene ved å unngå utenforskap blir med andre ord store.

Forebyggende innsats krever langsiktig innstas og investering, effekten av arbeidet vil ikke synes umiddelbart. Med høy sannsynlighet vil dermed utgiftene barneverntjenesten har for å dekke kostnadene til de barna som mottar hjelp stige i årene fremover, parallelt som kommunes utgifter til den forebyggende innstas må økes for å forebygge at barn havner i alvorlige omsorgssituasjoner.

Kan vedtaket påklages?

Nei

Ikrafttredelse av vedtaket:

1.1.2022